ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 18ης Δεκεμβρίου 2007 *

Στην υπόθεση C-194/05,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 2 Μαΐου 2005,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Μ. Κωνσταντινίδη, επικουρούμενο από τον G. Bambara, avvocato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον G. Fiengo, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, U. Lõhmus, J. N. Cunha Rodrigues, A. Ó Caoimh (εισηγητή) και P. Lindh, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: J. Swedenborg, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Ιανουαρίου 2007,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Μαρτίου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι, στον βαθμό που το άρθρο 10 του νόμου 93, περί θεσπίσεως διατάξεων στον τομέα του περιβάλλοντος, της 23ης Μαρτίου 2001 (*GURI* αριθ. 79, της 4ης Απριλίου 2001, στο εξής: νόμος 93/2001), και το άρθρο 1, παράγραφοι 17 και 19, του νόμου 443, περί παροχής εξουσιοδοτήσεως στην

κυβέρνηση στον τομέα των υποδομών και των στρατηγικών εγκαταστάσεων παραγωγής, καθώς και άλλων παρεμβάσεων για την προώθηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, της 21ης Δεκεμβρίου 2001 (τακτικό συμπλήρωμα της *GURI* αριθ. 299, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, στο εξής: νόμος 443/2001), απέκλεισαν από το πεδίο εφαρμογής της εθνικής ρυθμίσεως περί των αποβλήτων τα χώματα και τις πέτρες που προέρχονται από εκσκαφές και προορίζονται πράγματι να επαναχρησιμοποιηθούν για χωματουργικές εργασίες, επιχωματώσεις, αναχωματώσεις και ως χαλίκια, εξαιρουμένων των υλικών που προέρχονται από μολυσμένους χώρους και από χώρους εξυγίανσης με συγκέντρωση ρυπογόνων μεγαλύτερη από τα ανώτατα επιτρεπτά όρια που καθορίζονται από την ισχύουσα νομοθεσία, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη, όσον αφορά τα προαναφερθέντα απόβλητα, τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ ειδ. έκδ. 15/001, σ. 86), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991 (ΕΕ L 78, σ. 32, στο εξής: οδηγία).

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

2 Κατά το άρθρο 1, στοιχεία α΄ και γ΄, της οδηγίας, νοείται ως:

«α) απόβλητο: κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει.

Η Επιτροπή, ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 18, καταρτίζει, όχι αργότερα από την 1η Απριλίου 1993, κατάλογο των αποβλήτων των κατηγοριών που περιλαμβάνει το παράρτημα Ι. Ο κατάλογος αυτός θα επανεξετάζεται τακτικά και, εν ανάγκη, θα αναθεωρείται σύμφωνα με την ίδια διαδικασία·

[...]

γ) κάτοχος: ο παραγωγός των αποβλήτων ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει στην κατοχή του τα απόβλητα».

3 Το άρθρο 1, στοιχεία ε΄ και στ΄, της οδηγίας ορίζει τη διάθεση και την αξιοποίηση των αποβλήτων ως κάθε εργασία που προβλέπεται στο παράρτημα ΙΙ Α και ΙΙ Β της οδηγίας, αντιστοίχως.

4 Το άρθρο 2 της οδηγίας ορίζει:

«1. Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας:

[...]

β) εφόσον καλύπτονται ήδη από άλλη νομοθεσία:

[...]

ii) τα απόβλητα που προκύπτουν από εργασίες ανιχνεύσεως, εξαγωγής, επεξεργασίας και εναποθηκεύσεως των μεταλλευτικών πόρων καθώς και από την εκμετάλλευση των λατομείων·

[...]

2. Ειδικές επιμέρους ή συμπληρωματικές της παρούσας οδηγίας διατάξεις οι οποίες αποβλέπουν στη ρύθμιση της διαχείρισης ορισμένων κατηγοριών αποβλήτων είναι δυνατόν να θεσπιστούν από χωριστές οδηγίες.»

5 Η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 94/3/ΕΚ, της 20ής Δεκεμβρίου 1993, για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 75/442 (ΕΕ 1994, L 5, σ. 15). Ο κατάλογος (στο εξής: ευρωπαϊκός κατάλογος αποβλήτων) αυτός τροποποιήθηκε με την απόφαση 2000/532/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2000, για αντικατάσταση της απόφασης 94/3 και της απόφασης 94/904/ΕΚ του Συμβουλίου για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 4, της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τα επικίνδυνα απόβλητα (ΕΕ L 226, σ. 3). Ο ευρωπαϊκός κατάλογος αποβλήτων που καταρτίστηκε με την απόφαση αυτή τροποποιήθηκε επανειλημμένως και τελευταία με την απόφαση 2001/573/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2001 (ΕΕ L 203, σ. 18). Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο 17, που τιτλοφορείται «Απόβλητα από κατασκευές και κατεδαφίσεις (περιλαμβάνονται και τα μπάζα που προέρχονται από μολυσμένους χώρους)» που περιέχει το τμήμα 17 05, με τον τίτλο «χώματα (περιλαμβάνονται και τα μπάζα που προέρχονται από μολυσμένους χώρους), πέτρες και λάσπες εκσκαφής», εντός του οποίου υπάρχουν οι αριθμοί 17 05 03, «χώματα και πέτρες που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες» και 17 05 04, «χώματα και πέτρες άλλα από τα αναφερόμενα στον αριθμό 17 05 03».

Η εθνική νομοθεσία

6 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο a, του νομοθετικού διατάγματος αριθ. 22 για την εφαρμογή των οδηγιών 91/156/ΕΟΚ περί στερεών αποβλήτων, 91/689/ΕΟΚ για τα επικίνδυνα απόβλητα και 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασίας, της 5ης Φεβρουαρίου 1997 (τακτικό συμπλήρωμα στο *GURI* αριθ. 38, της 15ης Φεβρουαρίου 1997, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 22/97), είναι το ακόλουθο:

«Για τους σκοπούς του παρόντος διατάγματος, νοείται ως:

a) απόβλητο: κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος I και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει.

[...]»

7 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του διατάγματος αυτού αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του ορισμένες ουσίες και ορισμένα υλικά τα οποία αποτελούν αντικείμενο ειδικών ρυθμίσεων, ιδίως υπό στοιχείο b, «τα απόβλητα που προέρχονται από την ανίχνευση, εξαγωγή, επεξεργασία και αποθήκευση μεταλλευτικών πόρων καθώς και από την εκμετάλλευση λατομείων».

8 Το άρθρο 10 του νόμου 93/2001 πρόσθεσε στο άρθρο 8, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 22/97 το στοιχείο f bis, που είναι το ακόλουθο:

«χώματα και πέτρες εκσκαφής που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για χωματουργικές εργασίες, επιχωματώσεις, αναχώματα και ως χαλίκια εξαιρουμένων των υλικών που προέρχονται από μολυσμένους χώρους και χώρους εξυγίανσης που εμφανίζουν συγκέντρωση ρυπογόνων μεγαλύτερη από τα ανώτατα αποδεκτά όρια που προβλέπουν οι ισχύουσες διατάξεις.»

9 Το άρθρο 1, παράγραφος 17, του νόμου 443/2001 προβλέπει ότι το άρθρο 8, παράγραφος l, στοιχείο f bis, του νομοθετικού διατάγματος 22/97 ερμηνεύεται «κατά την έννοια ότι τα χώματα και οι πέτρες εκσκαφής, ιδίως από σήραγγες δεν αποτελούν απόβλητα και, κατά συνέπεια, εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του νομοθετικού διατάγματος, ακόμη και αν έχουν μολυνθεί, κατά τον κύκλο παραγωγής, από ρυπογόνες ουσίες προερχόμενες από τις δραστηριότητες εκσκαφής, γεώτρησης και ανοικοδόμησης, εφόσον η μέση σύνθεση της συνολικής μάζας δεν εμφανίζει συγκέντρωση ρυπογόνων μεγαλύτερη των ανωτάτων ορίων που προβλέπουν οι ισχύουσες διατάξεις».

10 Εξάλλου, η παράγραφος 19 του ίδιου άρθρου ορίζει:

«Όσον αφορά τα υλικά της παραγράφου 17, η χρησιμοποίησή τους για χωματουργικές εργασίες, αναχώματα και ως αδρανών υλικών περιλαμβάνει επίσης και τον προορισμό για διαφορετικούς κύκλους βιομηχανικής παραγωγής, περιλαμβανομένης και της καλύψεως των λειτουργούντων λατομείων καθώς και της αποθέσεως σε άλλο χώρο που επιτρέπει για οποιοδήποτε λόγο η αρμόδια

διοικητική αρχή υπό τον όρο ότι τηρούνται τα όρια που προβλέπει η παράγραφος 18 και ότι η απόθεση γίνεται σύμφωνα με τους όρους περιβαλλοντικής αποκατάστασης του οικείου χώρου.»

11 Με το άρθρο 23 του νόμου 306 για την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ένταξη της Ιταλίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, της 31ης Οκτωβρίου 2003 (*GURI* αριθ. 266, της 15ης Νοεμβρίου 2003, στο εξής: νόμος 306/2003), ο Ιταλός νομοθέτης τροποποίησε το άρθρο 1, παράγραφοι 17 και 19, του νόμου 443/2001.

Η διοικητική διαδικασία

12 Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι το άρθρο 10 του νόμου 93/2001 σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφοι 17 και 19, του νόμου 443/2001 (στο εξής: επίδικες διατάξεις) συνιστούν παράβαση της οδηγίας, κίνησε τη διαδικασία λόγω παραβάσεως βάσει του άρθρου 226 ΕΚ.

13 Δεδομένου ότι ιταλικές αρχές δεν απάντησαν στην προειδοποιητική επιστολή της 27ης Ιουνίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε στις 19 Δεκεμβρίου 2002 αιτιολογημένη γνώμη και κάλεσε την Ιταλική Δημοκρατία να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς την οδηγία εντός προθεσμίας δύο μηνών από της παραλαβής της αιτιολογημένης γνώμης η οποία πραγματοποιήθηκε αυθημερόν.

14 Με την από 5 Μαρτίου 2003 απάντησή τους στην αιτιολογημένη γνώμη, οι ιταλικές αρχές απηύθυναν στην Επιτροπή σχέδιο τροποποιήσεως της εθνικής ρύθμισης σχετικά με τα χώματα από εκσκαφές.

15 Σε κοινή σύσκεψη της 25ης Ιουνίου 2003, η Επιτροπή υποστήριξε ότι το εν λόγω νομοσχέδιο εξακολουθεί να υιοθετεί συσταλτική ερμηνεία του όρου απόβλητα και συνεπώς αντιβαίνει στην οδηγία.

16 Με έγγραφο της 3ης Φεβρουαρίου 2004, οι ιταλικές αρχές απέστειλαν στην Επιτροπή αντίγραφο του νόμου 306/2003 με τις τροποποιήσεις που είχαν ανακοινώσει στην Επιτροπή με το έγγραφο της 5ης Μαρτίου 2003.

17 Η Επιτροπή, θεωρώντας ότι η κατάσταση εξακολουθούσε να μην είναι ικανοποιητική, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί του παραδεκτού

18 Με το υπόμνημα αντικρούσεως η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει, πρώτον, ότι η υπό κρίση προσφυγή είναι απαράδεκτη καθόσον η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τις τροποποιήσεις που επέφερε ο νόμος 306/2003, ο οποίος εκδόθηκε στις 31 Οκτωβρίου 2003 και τέθηκε σε ισχύ στις 30 Νοεμβρίου 2003, δηλαδή πριν την άσκηση της υπό κρίση προσφυγής λόγω παραβάσεως.

19 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, αφενός το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένα ότι η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση του

κράτους μέλους όπως αυτή είχε κατά την εκπνοή της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας και ότι οι εν συνεχεία επελθούσες μεταβολές δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 2004, C-168/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2004, σ. I-8227, σκέψη 24, και της 27ης Οκτωβρίου 2005, C-23/05, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, Συλλογή 2005, σ. I-9535, σκέψη 9).

20 Αφετέρου, το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 226 ΕΚ οριοθετείται από την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή και επομένως, το δικόγραφο της προσφυγής δεν μπορεί να στηρίζεται σε αιτιάσεις άλλες πλην εκείνων που διατυπώθηκαν κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 10ης Μαΐου 2001, C-152/98, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 2001, σ. I-3463, σκέψη 23, και της 22ας Σεπτεμβρίου 2005, C-221/03, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2005, σ. I-8307, σκέψη 38).

21 Εν προκειμένω όμως οι τροποποιήσεις με τον νόμο 306/2003 επήλθαν μετά την εκπνοή της προθεσμίας που έταξε η αιτιολογημένη γνώμη.

22 Η Επιτροπή φρονεί ότι οι τροποποιήσεις αυτές δεν είχαν ως αποτέλεσμα να προσαρμόσουν την ιταλική νομοθεσία προς την οδηγία, πλην όμως επισήμανε, τόσο με το υπόμνημα απαντήσεως όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δεν επιθυμεί να προσβάλει τον εν λόγω νόμο στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές και δεδομένου ότι το αντικείμενο της προσφυγής που ασκήθηκε βάσει του άρθρου 226 ΕΚ δεν στηρίζεται σε αιτιάσεις διαφορετικές από αυτές που προβλήθηκαν κατά τη διοικητική διαδικασία, πρέπει να απορριφθεί η ένσταση απαραδέκτου που προέβαλε η Ιταλική Δημοκρατία.

Επί της ουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

24 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι επίδικες διατάξεις αποκλείουν a priori και γενικώς τα χώματα και τις πέτρες εκσκαφής που προορίζονται για ορισμένες εργασίες επαναχρησιμοποίησης του πεδίου εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας περί αποβλήτων, με αποτέλεσμα ότι δεν έχουν εφαρμογή στα υλικά αυτά οι διατάξεις της οδηγίας που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων.

25 Η Επιτροπή φρονεί ότι τα χώματα και οι πέτρες εκσκαφής, που περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κατάλογο αποβλήτων, είναι υλικά ο κάτοχος των οποίων επιθυμεί να απορρίψει και εμπίπτουν στον ορισμό του αποβλήτου που δίνει το άρθρο 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας. Οι επίδικες διατάξεις δεν αποκλείουν την εφαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου που πηγάζουν από την οδηγία μόνο στις περιπτώσεις που καθορίζει ρητά η νομολογία του Δικαστηρίου, αλλά προβλέπουν γενικότερο αποκλεισμό.

26 Κατά την Ιταλική Δημοκρατία, η κοινοτική έννοια του αποβλήτου ενέχει εύλογες εξαιρέσεις παραπροϊόντων τα οποία η επιχείρηση δεν επιθυμεί «να απορρίψει» ως απόβλητα. Συγκεκριμένα, η προσεκτική εξέταση της νομολογίας του Δικαστηρίου σχετικά με τον όρο αυτό δείχνει ότι απαραίτητες προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί ένα κατάλοιπο ως παραπροϊόν και όχι ως απόβλητο συνίστανται όχι στην επαναχρησιμοποίηση των υλικών στην ίδια διαδικασία παραγωγής με αυτή από την οποία προέκυψαν, αλλά στη βεβαιότητα της επαναχρησιμοποίησής τους χωρίς προηγουμένη επεξεργασία. Η Ιταλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι η Επιτροπή στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της απόφασης της 11ης Νοεμβρίου 2004, C-457/02, Niselli (Συλλογή 2004, σ. I-10853, σκέψη 52), η οποία απλώς κρίνει μη νόμιμους τους γενικούς αποκλεισμούς από την κατηγορία των αποβλήτων αν δεν επαληθεύεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση η επαναχρησιμοποίηση των συγκεκριμένων υλικών.

27 Το εν λόγω κράτος μέλος φρονεί ότι τα κατάλοιπα, που είναι βέβαιο πως θα επαναχρησιμοποιηθούν χωρίς προηγουμένη επεξεργασία σε διαδικασία παραγωγής διαφορετική της διαδικασίας από την οποία προήλθαν, πρέπει να χαρακτηριστούν ως παραπροϊόντα οσάκις η διαδικασία επαναχρησιμοποίησης εξελίσσεται είτε παράλληλα με την αρχική διαδικασία είτε εξασφαλίζει την έγκαιρη επαναχρησιμοποίηση, δηλαδή πριν η αποθήκευση των καταλοίπων προκαλέσει ζημίες.

28 Η Ιταλική Δημοκρατία υπογραμμίζει τη σχέση μεταξύ των επίδικων διατάξεων και της πραγματοποίησης ενός εκτεταμένου προγράμματος δημοσίων έργων που αφορούν τα δίκτυα επικοινωνίας της χώρας, για τα οποία η χρησιμοποίηση χωμάτων και πετρών εκσκαφής είναι απαραίτητη και συνιστά χωρίς αμφιβολία το σημαντικότερο τμήμα των έργων αυτών, πράγμα που εξασφαλίζει την πραγματική επαναχρησιμοποίησή τους. Αυτή η εγγύηση προκύπτει επίσης από την υποχρέωση που αναλαμβάνει ο υπεύθυνος των έργων να τα φέρει εις πέρας.

29 Στο πλαίσιο αυτό, οι επίδικες διατάξεις όχι μόνο δεν προβλέπουν γενικευμένο αποκλεισμό, αλλά οριοθετούν μέσω του εν λόγω σχεδίου και του ελέγχου εκτελέσεως των εργασιών, τις περιπτώσεις στις οποίες τα χώματα και οι πέτρες εκσκαφής δεν εμπίπτουν στη ρύθμιση περί αποβλήτων, στο μέτρο που αποτελούν υλικά δυνάμενα να επαναχρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο ενός λογικού σχεδίου που σταθμίζει εκ των προτέρων και κατά τρόπο συγκεκριμένο τα αποτελέσματα επί του περιβάλλοντος και της υγείας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

30 Με την επιχειρηματολογία της, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, κατ' ουσίαν, οι επίδικες διατάξεις αντιβαίνουν στην οδηγία, και συγκεκριμένα στο άρθρο 1, στοιχείο α', καθόσον δεν ερμηνεύουν ορθά τον όρο «απόβλητο» κατά την έννοια της οδηγίας,

και κατ' αυτόν τον τρόπο αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της οδηγίας που αφορούν τη διαχείριση των αποβλήτων, τα χώματα και τις πέτρες εκσκαφής που προορίζονται για ορισμένες εργασίες επαναχρησιμοποίησης.

31 Κατά το πρώτο εδάφιο του άρθρου 1, στοιχείο α', ως «απόβλητο» νοείται «κάθε ουσία ή αντικείμενο που εμπίπτει στις κατηγορίες του παραρτήματος Ι [της οδηγίας] και το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει».

32 Το παράρτημα αυτό διευκρινίζει και εξειδικεύει τον ορισμό αυτό παρέχοντας έναν κατάλογο ουσιών και αντικειμένων που μπορούν να χαρακτηριστούν ως απόβλητα. Ο κατάλογος αυτός έχει όμως ενδεικτικό χαρακτήρα, ο δε χαρακτηρισμός του αποβλήτου προκύπτει προ πάντων από τη συμπεριφορά του κατόχου και από τη σημασία της λέξης «απορρίπτω» (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, Συλλογή 1997, σ. I-7411, σκέψη 26· της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-1/03, Van de Walle κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-7613, σκέψη 42, καθώς και της 10ης Μαΐου 2007, C-252/05, Thames Water Utilities, Συλλογή 2007, σ. I-3883, σκέψη 24).

33 Η εν λόγω λέξη «απορρίπτω» πρέπει να ερμηνεύεται υπό το πρίσμα όχι μόνο του ουσιώδους σκοπού της οδηγίας 75/442, ο οποίος, σύμφωνα με την τρίτη αιτιολογική σκέψη αυτής, συνίσταται στην «προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος από τις επιβλαβείς συνέπειες της συγκεντρώσεως, της μεταφοράς, της επεξεργασίας και της αποθηκεύσεως των αποβλήτων», αλλά και υπό το πρίσμα του άρθρου 174, παράγραφος 2, ΕΚ. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι «[η] πολιτική της Κοινότητας στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης [...]». Επομένως, η λέξη «απορρίπτω», και συνεπώς η έννοια «απόβλητο» κατά το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας, δεν μπορούν να ερμηνεύονται στενά (βλ., επ' αυτού σχετικώς, ιδίως, αποφάσεις της 15ης Ιουνίου 2000, C-418/97 και C-419/97, ARCO Chemie Nederland κ.λπ., Συλλογή 2000, σ. I-4475, σκέψεις 36 έως 40, καθώς και Thames Water Utilities, προαναφερθείσα, σκέψη 27).

34 Ορισμένες περιστάσεις μπορούν να συνιστούν ενδείξεις για την ύπαρξη δράσεως, προθέσεως ή υποχρεώσεως απορρίψεως μιας ουσίας ή ενός αντικειμένου, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας (απόφαση ARCO Chemie Nederland κ.λπ., προαναφερθείσα, σκέψη 83). Τούτο ισχύει ιδίως στην περίπτωση κατά την οποία η χρησιμοποιούμενη ουσία αποτελεί κατάλοιπο παραγωγής ή κατανάλωσης, δηλαδή προϊόν του οποίου δεν επιδιώχθηκε η παραγωγή (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις ARCO Chemie Nederland κ.λπ., σκέψη 84, προπαρατεθείσα, καθώς και Niselli, σκέψη 43).

35 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα θραύσματα εξορύξεως ενός λατομείου γρανίτη που δεν συνιστούν την παραγωγή την οποία επιδιώκει κυρίως ο εκμεταλλευόμενος αποτελούν κατ' αρχήν στερεά απόβλητα (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 18ης Απριλίου 2002, C-9/00, Palin Granit και Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, Συλλογή 2002, σ. I-3533, στο εξής: απόφαση Palin Granit, σκέψεις 32 και 33).

36 Εξάλλου, η μέθοδος επεξεργασίας ή ο τρόπος χρησιμοποιήσεως μιας ουσίας δεν είναι καθοριστικοί για τον χαρακτηρισμό της ή όχι ως αποβλήτου (βλ. αποφάσεις ARCO Chemie Nederland κ.λπ., προαναφερθείσα, σκέψη 64, και της 1ης Μαρτίου 2007, C-176/05, KVZ retec, Συλλογή 2007, σ. I 1721, σκέψη 52).

37 Το Δικαστήριο έχει συναφώς διευκρινίσει, αφενός, ότι η εκτέλεση μιας από τις εργασίες διάθεσης ή αξιοποίησης που μνημονεύονται αντιστοίχως στα παραρτήματα II A ή II B της οδηγίας δεν παρέχει από μόνη της τη δυνατότητα να χαρακτηρισθεί ως απόβλητο μια ουσία ή ένα αντικείμενο που χρησιμοποιούνται κατά την εργασία αυτή (βλ., επ' αυτού, μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση Niselli, σκέψεις 36 και 37) και, αφετέρου, ότι η έννοια του αποβλήτου δεν αποκλείει τις ουσίες και τα αντικείμενα που μπορούν, από οικονομική άποψη, να επαναχρησιμοποιηθούν (βλ., επ' αυτού, μεταξύ άλλων, απόφαση της 25ης Ιουνίου 1997, C-304/94, C-330/94, C-342/94 και C-224/95, Tombesi κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-3561, σκέψεις 47 και 48). Το θεσπισθέν με την οδηγία σύστημα παρακολουθήσεως και διαχειρίσεως σκοπεί συγκεκριμένα να καλύψει κάθε αντικείμενο και ουσία που ο κάτοχος τους απορρίπτει, έστω και αν έχουν εμπορική αξία και

συλλέγονται για εμπορικούς σκοπούς προς ανακύκλωση, ανάκτηση ή επαναχρησιμοποίηση (βλ., ιδίως, προπαρατεθείσα απόφαση Palin Granit, σκέψη 29).

38 Ωστόσο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, ένα αγαθό, ένα υλικό ή μια πρώτη ύλη που προκύπτει από διαδικασία εξορύξεως ή παρασκευής η οποία δεν έχει ως κύριο προορισμό της την παραγωγή του μπορεί να αποτελεί όχι ένα κατάλοιπο, αλλά ένα παραπροϊόν, το οποίο ο κάτοχός του δεν επιθυμεί να «απορρίψει», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, αλλά προτίθεται να το εκμεταλλευθεί ή να το εμπορευθεί —ενδεχομένως και για τις ανάγκες επιχειρηματιών διαφορετικών από αυτόν που το παρήγαγε—, υπό ευνοϊκές γι' αυτόν συνθήκες, στο πλαίσιο μιας μεταγενέστερης διαδικασίας, υπό την προϋπόθεση ότι η επαναχρησιμοποίηση αυτή είναι βεβαία, δεν απαιτεί προηγούμενη επεξεργασία και εντάσσεται στη συνέχεια της διαδικασίας παραγωγής ή της επαναχρησιμοποιήσεως (βλ., επ' αυτού, προπαρατεθείσες αποφάσεις Palin Granit, σκέψεις 34 έως 36· της 11ης Σεπτεμβρίου 2003, C-114/01, AvestaPolarit Chrome, Συλλογή 2003, σ. I-8725, σκέψεις 33 έως 38· Niselli, σκέψη 47, καθώς και της 8ης Σεπτεμβρίου 2005, C-416/02, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2005, σ. I-7487, σκέψεις 87 και 90, και C-121/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2005, σ. I-7569, σκέψεις 58 και 61).

39 Επομένως, πλέον του κριτηρίου που αντλείται από το αν μια ουσία αποτελεί ή όχι κατάλοιπο παραγωγής, ο βαθμός πιθανότητας της επαναχρησιμοποιήσεως της ουσίας αυτής χωρίς προηγούμενη επεξεργασία συνιστά κατάλληλο κριτήριο για να εκτιμάται αν η εν λόγω ουσία αποτελεί ή όχι απόβλητο υπό την έννοια της οδηγίας. Αν, πέραν της απλής δυνατότητας επαναχρησιμοποιήσεως της συγκεκριμένης ουσίας, υφίσταται προς τούτο οικονομικό όφελος για τον κάτοχο, η πιθανότητα μιας τέτοιας επαναχρησιμοποιήσεως είναι μεγάλη. Σε μια τέτοια περίπτωση, η επίμαχη ουσία δεν μπορεί πλέον να θεωρείται βάρος το οποίο ο κάτοχός του επιδιώκει «να απορρίψει», αλλά γνήσιο προϊόν (βλ. προπαρατεθείσες αποφάσεις Palin Granit, σκέψη 37, και Niselli, σκέψη 46).

40 Ωστόσο, μια τέτοια επαναχρησιμοποίηση, αν απαιτεί εργασίες αποθήκευσης που μπορούν να έχουν διάρκεια, και να συνιστούν συνεπώς βάρος για τον κάτοχο καθώς και δυνητικά πηγή επιβλαβών συνεπειών για το περιβάλλον που η οδηγία επιδιώκει ακριβώς να περιορίσει, δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται βεβαία και δεν είναι

ενδεχόμενη παρά λίγο ως πολύ μακροπρόθεσμα, οπότε η επίμαχη ουσία πρέπει να θεωρείται, καταρχήν, ως απόβλητο (βλ., επ' αυτού, προπαρατεθείσες αποφάσεις, Palin Granit, σκέψη 38, και AvestaPolarit Chrome, σκέψη 39).

41 Η πραγματική ύπαρξη «αποβλήτου» κατά την έννοια της οδηγίας πρέπει να επαληθεύεται με γνώμονα το σύνολο των περιστάσεων, λαμβάνοντας υπόψη τον στόχο της και φροντίζοντας να μη θίγεται η αποτελεσματικότητά της (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις ARCO Chemie Nederland κ.λπ., σκέψη 88, και KVZ retec, σκέψη 63, καθώς και διάταξη της 15ης Ιανουαρίου 2004, C-235/02, Saetti και Frediani, Συλλογή 2004, σ. I-1005, σκέψη 40).

42 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι επίδικες διατάξεις αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας τα χώματα και τις πέτρες εκσκαφής εφόσον, αφενός, δεν είναι μολυσμένα, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, και , αφετέρου, προορίζονται πράγματι να χρησιμοποιηθούν για χωματουργικές εργασίες, επιχωματώσεις, αναχωματώσεις και ως χαλίκια μεταξύ άλλων και «για την κάλυψη λειτουργούντων λατομείων καθώς και απόθεση σε άλλο χώρο που επιτρέπει για οποιοδήποτε λόγο».

43 Συναφώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι όπως προκύπτει από τις σκέψεις 5 και 31 της παρούσας αποφάσεως, τα «χώματα και πέτρες» που περιλαμβάνονται στον ευρωπαϊκό κατάλογο αποβλήτων αποτελούν «απόβλητα» κατά την έννοια της οδηγίας αν ο κάτοχός τους τα απορρίπτει ή έχει την πρόθεση ή την υποχρέωση να τα απορρίψει.

44 Δεδομένου ότι η οδηγία δεν προτείνει κανένα κριτήριο για την ανίχνευση της βουλήσεως του κατόχου να απορρίψει μια συγκεκριμένη ουσία ή ένα αντικείμενο, τα κράτη μέλη, ελλείψει κοινοτικών διατάξεων, είναι ελεύθερα να επιλέξουν τις μεθόδους αποδείξεως των διαφόρων στοιχείων που ορίζουν οι οδηγίες τις οποίες μεταφέρουν στο εσωτερικό δίκαιο, εφόσον αυτό δεν θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του κοινοτικού δικαίου (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις ARCO Chemie Nederland κ.λπ., σκέψη 41, και Niselli, σκέψη 34). Συγκεκριμένα, τα

κράτη μέλη μπορούν λόγου χάρη να ορίσουν διάφορες κατηγορίες αποβλήτων, μεταξύ άλλων, για να διευκολύνουν την οργάνωση και τον έλεγχο της διαχείρισής τους, αρκεί να τηρούνται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία ή από άλλες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου σχετικά με τα απόβλητα αυτά, ο δε ενδεχόμενος αποκλεισμός ορισμένων κατηγοριών από το πεδίο εφαρμογής των νομοθετημάτων που εκδίδονται για τη μεταφορά των υποχρεώσεων που θεσπίζει η οδηγία να γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτής (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2004, C-62/03, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 12).

45 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει κατ' ουσίαν ότι τα υλικά στα οποία αναφέρονται οι επίδικες διατάξεις μπορούν να θεωρηθούν σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, όχι ως κατάλοιπα εξορύξεως αλλά ως παραπροϊόντα, ο κάτοχος των οποίων, λόγω του ότι επιθυμεί την επαναχρησιμοποίησή τους, δεν επιδιώκει να τα «απορρίψει» κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, οπότε οι διατάξεις αυτές δεν περιορίζουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία, όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων.

46 Ωστόσο, λαμβανομένης υπόψη της υποχρεώσεως που επισημαίνεται στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως περί ευρείας ερμηνείας του όρου απόβλητα και λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων της νομολογίας που παρατίθεται στις σκέψεις 34 έως 40 της παρούσας αποφάσεως, η προσφυγή σε επιχειρήματα όπως αυτά που προβάλλει η Ιταλική Κυβέρνηση, σχετικά με τα παραπροϊόντα ο κάτοχος των οποίων δεν επιθυμεί να απορρίψει, πρέπει να περιορίζεται στις περιπτώσεις στις οποίες η επαναχρησιμοποίηση ενός αγαθού, υλικού ή πρώτης ύλης, περιλαμβανομένης και της επαναχρησιμοποίησης για τις ανάγκες επιχειρηματιών διαφορετικών αυτών που τα παρήγαγαν, είναι όχι μόνο ενδεχόμενη αλλά βεβαία, δεν απαιτεί προηγουμένη επεξεργασία και γίνεται στο πλαίσιο συνέχισης της διαδικασίας παραγωγής ή χρησιμοποίησης.

47 Εν προκειμένω, οι επίδικες διατάξεις, και συγκεκριμένα το άρθρο 1, παράγραφος 19, του νόμου 443/2001, αντιμετωπίζουν, όπως είναι προφανές, μεγάλη ποικιλία περιπτώσεων περιλαμβανομένης και αυτής στην οποία τα χώματα και οι πέτρες εκσκαφής μετατίθενται σε άλλο χώρο.

48 Επιπλέον, δεν αποκλείεται, αντίθετα με ό,τι υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, η Ιταλική Δημοκρατία, ότι η «πραγματική επαναχρησιμοποίηση» στην οποία αναφέρονται οι επίδικες διατάξεις γίνεται μετά από παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος και μάλιστα αόριστου που και συνεπώς απαιτεί εργασίες μακροχρόνιας αποθήκευσης των συγκεκριμένων υλικών. Όπως όμως προκύπτει από τη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, οι εργασίες αυτές είναι ικανές να συνιστούν βάρος για τον κάτοχο και ενδέχεται να προκαλέσουν βλάβες στο περιβάλλον που η οδηγία ακριβώς επιδιώκει να περιορίσει.

49 Εξάλλου, όπως προκύπτει ιδίως από τις σκέψεις 36 και 37 της παρούσας αποφάσεως, ο τρόπος χρησιμοποίησης μιας ουσίας δεν είναι καθοριστικός για τον χαρακτηρισμό της ή όχι ως αποβλήτου. Κατά συνέπεια, το γεγονός και μόνον ότι τα συγκεκριμένα υλικά θα επαναχρησιμοποιηθούν δεν σημαίνει ότι δεν αποτελούν «απόβλητα» κατά την έννοια της οδηγίας.

50 Η μελλοντική τύχη ενός αντικειμένου ή μιας ουσίας δεν είναι καθεαυτή καθοριστικό στοιχείο ως προς την ενδεχόμενη φύση του ως αποβλήτου, που καθορίζεται, σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας, σε σχέση με την πράξη ή την πρόθεση ή την υποχρέωση του κατόχου του αντικειμένου ή της ουσίας να τα απορρίψει (βλ., επ' αυτού, προαναφερθείσες αποφάσεις ARCO Chemie Nederland κ.λπ., σκέψη 64, και KVZ retec, σκέψη 52).

51 Κατόπιν αυτού προκύπτει ότι οι επίδικες διατάξεις στην πραγματικότητα θεσπίζουν τεκμήριο ότι, στις περιπτώσεις που προβλέπουν, τα χώματα και οι πέτρες εκσκαφής είναι παραπροϊόντα που παρουσιάζουν για τον κάτοχό τους πλεονέκτημα ή οικονομική αξία λόγω του ότι επιθυμεί την επαναχρησιμοποίησή τους και όχι βάρος που επιδιώκει να απορρίψει.

52 Αν όμως η υπόθεση αυτή ενδέχεται να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν μπορεί να υπάρξει γενικό τεκμήριο ότι ο κάτοχος των χωμάτων και πετρών εκσκαφής αποκομίζει από την επαναχρησιμοποίησή τους όφελος που υπερβαίνει αυτό που αποκομίζει από το γεγονός ότι έχει τη δυνατότητα να τα απορρίψει.

53 Κατά συνέπεια, αν υποτεθεί ότι υπάρχει βεβαιότητα ότι τα υλικά στα οποία αναφέρονται οι επίδικες διατάξεις επαναχρησιμοποιούνται πράγματι για χωματουργικές εργασίες, επιχωματώσεις και ως αδρανή υλικά —η Ιταλική Δημοκρατία δεν έκανε λόγο πάντως για κανένα σχετικό ειδικό κανόνα—, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις αυτές οδηγούν στο ότι κατάλοιπα που εμπίπτουν στον ορισμό του άρθρου 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας δεν χαρακτηρίζονται ως απόβλητα κατά το ιταλικό δίκαιο.

54 Η τελευταία αυτή διάταξη δίνει όχι μόνον τον ορισμό του «αποβλήτου» κατά την έννοια της οδηγίας, αλλά και καθορίζει, μαζί με το άρθρο 2, παράγραφος 1, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Πράγματι, το άρθρο 2, παράγραφος 1, ορίζει ποιοι τύποι αποβλήτων εξαιρούνται ή μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, και υπό ποιες προϋποθέσεις ενώ κατ' αρχήν όλα τα απόβλητα που ανταποκρίνονται στον εν λόγω ορισμό εμπίπτουν σ' αυτό το πεδίο. Ακριβώς όμως κάθε διάταξη εσωτερικού δικαίου που περιορίζει γενικώς την έκταση των υποχρεώσεων που επιβάλλει η οδηγία πέραν του μέτρου που επιτρέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτής συνιστά κατ' ανάγκη κακή εκτίμηση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας (βλ., επ' αυτού, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, σκέψη 11), και κατά τούτο θίγει την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 174 ΕΚ (βλ., επ' αυτού, προαναφερθείσα απόφαση ARCO Chemie Nederland κ.λπ., σκέψη 42).

55 Εν προκειμένω, ακόμη και αν υποτεθεί, όπως υποστήριξε η Ιταλική Δημοκρατία κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι οι εργασίες στις οποίες αναφέρονται οι

επίδικες διατάξεις ρυθμίζονται επίσης από την εθνική ρύθμιση τη σχετική με την εκτέλεση δημοσίων έργων, όπως είναι η κατασκευή αναχωμάτων και σηράγγων, αρκεί να σημειωθεί συναφώς ότι αυτό το είδος έργων και τα υλικά που χρησιμοποιούνται προς τούτο δεν εμπίπτουν κατ' αρχήν στην εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτής.

56 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα αυτού του κράτους μέλους ότι η εφαρμογή του καθεστώτος των αποβλήτων σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις που διενεργούν τη διάθεση των αποβλήτων ή αυτές που έχουν την άδεια να τα μεταφέρουν ή να τα συλλέγουν θα πρέπει να μετέχουν στα εν λόγω έργα, πράγμα που θα μπορούσε να αυξήσει σημαντικά τις δαπάνες, η Επιτροπή ορθώς υπογράμμισε ότι η αιτία της κατάστασης αυτής βρίσκεται στην ιταλική νομοθεσία και όχι στην οδηγία. Υπό την επιφύλαξη των υποχρεώσεων του κατόχου των αποβλήτων περί καταγραφής τους ή ενδεχομένως την υποχρέωση να λάβει άδεια, ο τελευταίος μπορεί απλώς να τα αξιοποιήσει ή να τα διαθέσει ο ίδιος σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας. Σημειωτέον, συναφώς ότι η οδηγία εφαρμόζεται όχι μόνο στη διάθεση και στην αξιοποίηση των αποβλήτων από ειδικευμένες προς τούτο επιχειρήσεις, αλλά και στη διάθεση και στην αξιοποίηση των αποβλήτων από την επιχείρηση που τα παρήγαγε, στον τόπο της παραγωγής τους (προαναφερθείσα απόφαση Inter-Environnement Wallonie, σκέψη 29).

57 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτή.

58 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι, στο μέτρο που οι επίδικες διατάξεις απέκλεισαν από το πεδίο εφαρμογής της εθνικής ρύθμισης περί στερεών αποβλήτων τα χώματα και τις πέτρες εκσκαφής που προορίζονται πράγματι να επαναχρησιμοποιηθούν για

χωματουργικές εργασίες, επιχωματώσεις, αναχωματώσεις και ως χαλίκια, εξαιρουμένων των υλικών που προέρχονται από μολυσμένους χώρους και από χώρους εξυγίανσης με συγκέντρωση ρυπογόνων μεγαλύτερη από τα ανώτατα όρια που επιτρέπει η ισχύουσα νομοθεσία, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη, όσον αφορά τα εν λόγω υλικά, τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι η Ιταλική Δημοκρατία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα, η οποία και ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Στο μέτρο που το άρθρο 10 του νόμου 93, περί θεσπίσεως διατάξεων στον τομέα του περιβάλλοντος, της 23ης Μαρτίου 2001, και το άρθρο 1, παράγραφοι 17 και 19, του νόμου 443, περί παροχής εξουσιοδοτήσεως στην κυβέρνηση στον τομέα των υποδομών και των στρατηγικών εγκαταστάσεων παραγωγής, καθώς και άλλων παρεμβάσεων για την προώθηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων, της 21ης Δεκεμβρίου 2001, απέκλεισαν από το πεδίο εφαρμογής της εθνικής ρύθμισης περί στερεών αποβλήτων τα χώματα και τις πέτρες εκσκαφής που προορίζονται πράγματι να επαναχρησιμοποιηθούν για χωματουργικές εργασίες, επιχωματώσεις, αναχωματώσεις και ως χαλίκια, εξαιρουμένων των υλικών που προέρχονται από μολυσμένους χώρους και από χώρους εξυγίανσης με συγκέντρωση ρυπογόνων μεγαλύτερη από τα ανώτατα όρια που επιτρέπει η ισχύουσα νομοθεσία, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη, όσον αφορά τα εν

λόγω υλικά, τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1975, περί των στερεών αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 91/156/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1991.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)